

ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Кіщенко А.Ю.

студентка,

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

ФУНКЦІЇ АНТРОПОНІМІВ В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

Літературно-художня антропоніміка така ж давня, як і літературнохудожня творчість. Адже від найдавніших часів письменники, називаючи персонажів, змушені були володіти певними емпіричними знаннями у галузі антропоніміки [4, с. 3].

Проте, як окрема галузь науки, літературно-художня ономастика виокремилась відносно недавно – у II пол. XX ст., тому й досі існує проблема у єдиному погляді на визначення назви та структури цієї об'ємної галузі. Наука, яка вивчає особливості вживання власних назв у художньому тексті мовознавцями трактується по-різному. Найуживанішим зараз терміном є «літературна ономастика», під якою Ю. Карпенко розуміє «суб'єктивне відтворення об'єктивного, «гру» що здійснює автор, загальномовними ономастичними нормами» [2, с. 80].

Белей Л. пропонує вживати термін, який найповніше і найточніше передає суть позначуваного поняття – літературнохудожня ономастика. Паралельно існують терміни поетична ономастика (Т. Немировська), ономатопоетика (Е. Магазаник), поетика оніма (В. Калінкін), проте їм властива надмірна загальність та неконкретність [5, с. 9].

Світ художнього тексту є складним мозаїчним утворенням, що інтегрує множину різних підсвітів, які існують в ньому не статично, а динамічно. Показниками такої взаємодії підсвітів у межах художнього тексту можуть бути численні експліцитні текстові елементи різного мовного статусу, що прямо чи опосередковано вказують на зв'язки між кількома підсвітами, поєднуючи їх між собою [3, с. 144]. Лінгвістадослідника цікавлять й особливості функціонування мовних засобів у художньому тексті, й особливості стилістичної майстерності письменника, при цьому ми не можемо не враховувати семантичної місткості екстралінгвальних факторів. Нині увага мовознавців обернена до вивчення процесу оновлення відомих функцій ономатів, виявлення

специфіки їх конотативного фону, притаманного певним жанрам, з'ясування системності / несистемності їх функціонального навантаження з точки зору розвитку мовних засобів художньої літератури на зламі тисячоліть.

Як нова галузь мовознавства, літературнохудожня ономастика й досі залишається на периферії лінгвістичних дисциплін, репрезентована переважно в дисертаційних роботах, окремих монографіях та статтях. Незважаючи на численні праці в царині літературно-художньої ономастики загалом й антропоніміки зокрема, актуальним і досі залишається дослідження ономастичного простору творів українських письменників [2, с. 355].

Нині увага дослідників звернена до виявлення специфіки конотаційного «ореолу» ономатів, притаманного певним жанрам. Дослідження онімного простору художнього твору окремих письменників здійснюється за допомогою таких методів: описового (головного в дослідженні), стилістичного аналізу (використовується для опису стилістичних функцій онімів у художньому творі), кількісного (потрібного для встановлення кількості слововживань та їхнього відсоткового співвідношення), контрастивного аналізу (застосовується для детального вивчення та зіставлення онімних просторів творів різних авторів і полягає у визначенні спільних і відмінних рис номенів, що становлять особливість ідіостилю письменників), етимологічного аналізу (потрібного для актуалізації внутрішньої форми слова через відшукування етимона) тощо [2, с. 358].

Головна функція літературно-художніх антропонімів – працювати на художній текст (розуміння читачем, адекватне інтерпретування) та на підтекст, адже антропоніми становлять вагому частину художнього твору [4, с. 73]. Безперечно, підбір імені для персонажа є надзвичайно відповідальним етапом при авторському іменотворенні, бо від того буде залежати ставлення читача до персонажа. У канві будь-якого твору антропоніми виконують різноманітні функції: номінативну, локалізаційну, соціологічну, оцінну, характеристичну.

Номінативна функція. Ця функція в творах часто виходить на другий план і служить лише для виділення з ряду подібних. Відтворюючи події, письменник найчастіше вдається до одноклексного та двоклексного іменування (ім'я + прізвище, детермінатив + ім'я), номінує особу лише ім'ям чи похідним варіантом його, а антропомодель «ім'я + по батькові» та трілексемне іменування взагалі не вживає.

Локалізаційна функція. Використовуючи реальний сільський антропонімікон, письменник творить картини описуваного ним періоду.

Соціологічна функція. Всякий антропонім – це продукт людського суспільства, і в цьому сенсі може вважатися соціально значущим [6, с. 170], однак часто антропонім потребує «штучного» підсилення конкретним змістом, бо ж кожна особа є членом людської спільноти, є батьком чи матір'ю, сином чи дочкою, належить до певного суспільного стану, може мати якусь професію, може бути вбогою чи багатою [3, с. 39].

Експресивно-оцінна функція. Використання антропонімів-експресивів від здрібніло-пестливих до зневажливо-згрубілих форм надає художньому тексту відповідне емоційне навантаження.

Характеристична функція. Часто зустрічаються прізвища, імена та замітники імен, які є водночас характеризуючими, проте цього значення автор не трактує і не коментує, а пропонує читачеві самому глибше зануритись у сюжетну колізію та проаналізувати вживання антропонімів.

Отже, суворій історичної детермінованості реальної онімії протистоїть воля автора, однак не сваволя, а саме свобода, що усвідомлюється як необхідність у художньому творі об'єктивно відображати суб'єктивне. Конструюючи літературно-художні антропоніми, автор обирає найбільш характерну ознаку персонажа, щоб досягти бажаного ефекту у сприйнятті образу. Розкриття стилістичного навантаження імені забезпечується співтворчістю письменника, націленого на актуалізацію певного елемента відповідно до авторського задуму, та читача, що вміє використовувати доступний йому підтекст, спираючись на власний досвід, а також на фонові знання. Мовні експерименти, гра в порушення семантичних і прагматичних канонів, маніпулювання з семантикою і правилами комунікації, оригінальність і сміливість у доборі засобів додають яскравості народженим образам, покращують процес запам'ятовування тексту, сприяють реалізації авторського задуму загалом. Експресивна ефективність, стилістична дієвість імені в художньому тексті можуть бути різними за силою, що залежить від майстерності письменника, його уваги до онімного потенціалу, від різновиду імені та інших факторів. Власні імена, які функціонують у ролі експресем художнього тексту, формують особливу сферу ономастичної дійсності. Подальше дослідження онімного простору творів української літератури, вивчення літературнохудожніх антропонімів як знаків соціальної оцінки, що співпадає з характеристикою, наданою автором, а також усебічне висвітлення функцій поетонімів видається нам перспективним.

Список використаних джерел:

1. Бунь О. Художній текст крізь призму можливих світів: модально-референційний аспект / О.А. Бунь // Вісник Київського лінгвістичного університету. – 2003. – Т. 6. – С. 141–147.
2. Калінкін В.О. Карпенко як джерело слов'янської поетонімології // Чорноморські новини. – 2010. – № 005 (21046), четвер 14 січня. – С. 1.
3. Малюга Н. Використання власних назв: суб'єктивний погляд на об'єктивну дійсність / Н.М. Малюга // Література. Фольклор. Проблеми поетики: зб. наук. праць. – Вип. 25. – К. : Акцент, 2006. – С. 235–240.
4. Михайлов В. Специфика собственных имен в художественном тексте // Филологические науки. – 1987. – № 6. – С. 78–82.
5. Муромцев І. Коннотація власних назв у художньому тексті // Вісник Харківського ун-ту. Проблеми філології. – 1992. – № 369. – С. 93–99.
6. Сколоздра О. Літературно-художня ономастика як предмет дослідження у вищій школі / Олеся Сколоздра // Вісник Львів. ун-ту. Серія філол. – 2010. – Вип. 50. – С. 355–360.

Сердюкова Т.В.

студентка,

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

Науковий керівник: Гетман Ю.С.

кандидат філологічних наук, доцент,

Педагогічний університет

ЕВОЛЮЦІЯ ЦІННОСТЕЙ В РОМАНІ ОЛДОСА ХАКСЛІ «О ДИВНИЙ НОВИЙ СВІТ»

Антиутопія – це анти-жанр, особливий вид літературного жанру, або, як його іноді називають, «пародійний жанр» [1, с. 238].

Найголовнішою проблемою утопічної літератури у ХХ столітті стала проблема здійсненності – нездійсненності утопії, яка, загалом, призвела до прояви антиутопії [1, с. 236].

Антиутопія з'явилася тоді, коли держава і суспільство виявилися свої негативні риси, стали небезпечними для людини, не сприяли прогресу. Це критичне зображення державної системи, що не відповідало принципам механізму. В антиутопії завжди виражався протест проти насильства, абсурдного соціального устрою, безправного становища людини. Автори антиутопій, посиляючись на аналіз реальних суспільних процесів, за допомогою фантастики